

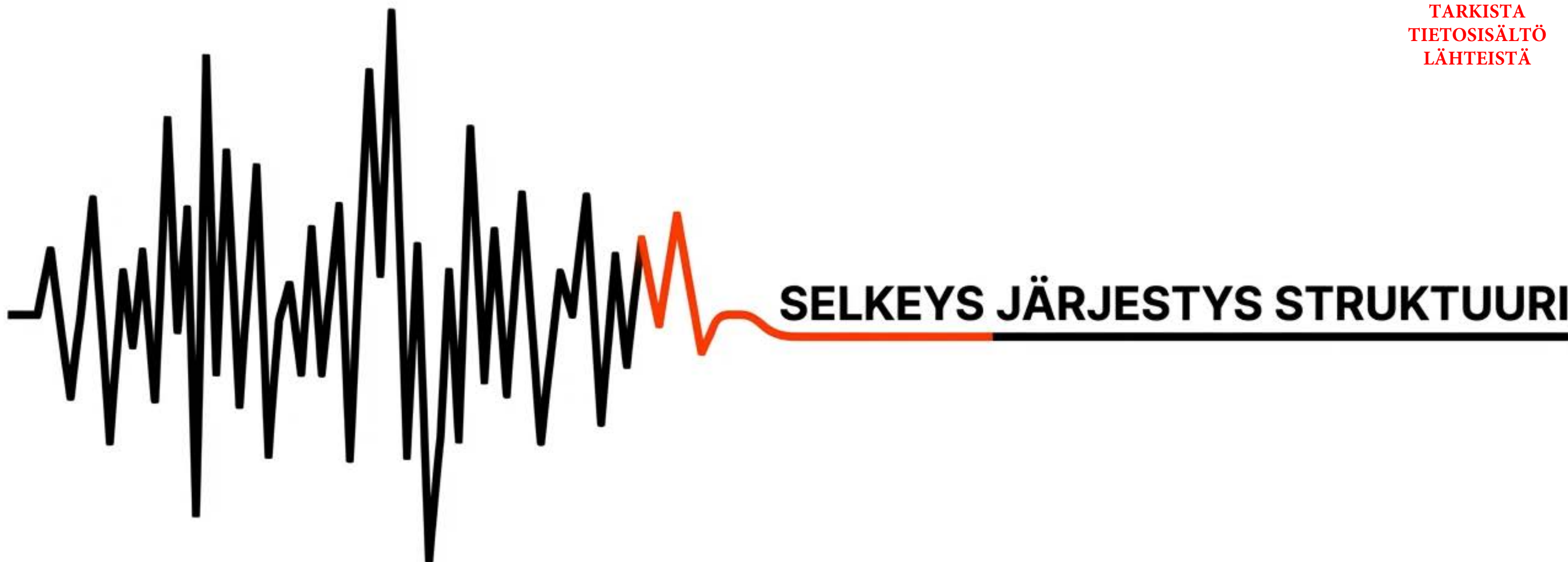
Puheen illuusion rakentaminen

Työkaluja kääntäjälle ja kirjoittajalle: Strategiat, pronominit ja variaatio

**INCLUDES
AI-GENERATED
CONTENT**

**TARKISTA
TIETOSISÄLTÖ
LÄHTEISTÄ**

Realismi on mahdotonta, illuusio on välttämättömyys

Aito litterointi

tota niinku öö sillee et se
meni sit sinne ja niinku
emmä tiä tavallaan

Kirjallinen dialogi

Se meni sinne. En mä
tiedä.

Kaunokirjallinen puhe ei ole kielellisen todellisuuden kopio, vaan tyylitelty rakennelma.[1, 3]

Aito, litteroitu puhe sisältää toistoa, keskeytyksiä ja virheitä, jotka tekevät tekstistä raskaslukuista.[2, 7]

Tavoite: Luoda vaikutelma elävästä äänestä ja läsnäolosta säilyttäen tekstin luettavuus.[3, 4]

Äänimaiseman viritys: Fonologiset valinnat

Illuusio alkaa sanan tasolta. Pienet poikkeamat kirjakielestä aktivoivat lukijan 'puhemoodin'. [10, 11]

Loppuheitto	anteeks, huomen	Vokaalin tai konsonantin katoaminen sanan lopusta. [13]
Diftongien muutos	korkea → korkee	Vokaaliyhtymien mukautuminen puhuttuun asuun. [14]
d-kato	tehdä → tehä	Rento yleispuhekielen merkki, ei leimaa liian vahvasti. [14, 15]
Supistuminen	kakskyt, oikeesti	Lukusanat ja yleiset ilmaisut. [13]

Varoitus: Liiallinen foneettinen imitointi vanhentaa tekstiä ja heikentää luettavuutta. [2, 7]

Verbit määrittävät rytmin ja rekisterin

Verbimorfologia on keskeinen keino säädellä tekstin muodollisuuden astetta.[8, 18]

Passiivi 1. persoonassa

Me mennään →

← ~~Me menemme~~

Lähes pakollinen valinta luontevassa dialogissa; kirjakielinen muoto tuntuu epäluonnolliselta.[8, 19, 21]

Yksikölistyminen

Ne tulee →

← ~~He tulevat~~

Kongruenssin poistaminen luo puheenomaista virtaavuutta.[8, 18]

Kirjakieli = Etäisyys / Ironia

Puhekieli = Läheisyys / Realismi [21]

Pronominit ovat hahmon koordinaatisto

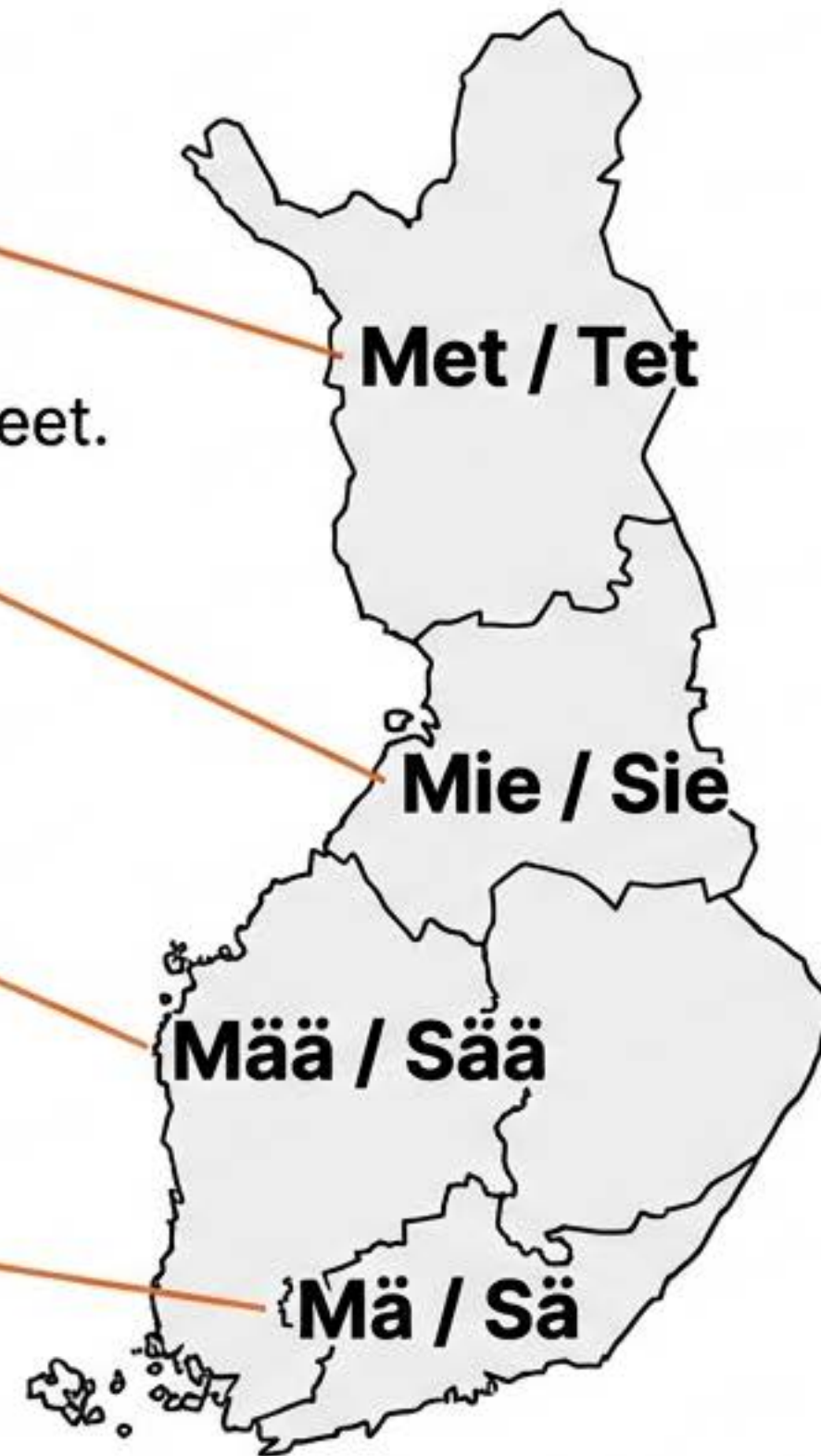
Valinta sitoo
hahmon historiaan
ja sosiaaliseen
luokkaan.[3, 22]

Lappi / Meänkieli.
Vahva pohjoinen
vivahde.[22]

Karjala ja peräpohjalaismurteet.
Pehmeä, puhelias,
perinteinen,
perinteinen.[3, 15, 23]

Länsi- ja hämäläismurteet.
Jörö, säästeliäs,
perinteinen.[3, 15, 22]

Urbaani / Etelä.
Leimaton nykynormi.
Epämuodollinen.[7, 13]

"Hän" on kirjallisuutta, "Se" on ihminen

HÄN

**Etäinen. Juhlallinen. Ironinen.^[7]
Kerronnan instrumentti.**

SE

**Lihaa ja verta. Läheinen. Neutraali.^[7, 8]
Dialogin normi.**

Kirjakieli vaatii 'hän'-pronominia, mutta puhekieli suosii 'se'-muotoa ihmisestä puhuttaessa.^[8, 26]

Kerronnallinen jännite: Kertoja käyttää 'hän', hahmo käyttää 'se'.^[7]

Lauseen arkkitehtuuri: Hierarkiasta lineaarisuuteen

Puhe on additiivista, kirjoitus on hierarkkista.[6, 17]

Minä tulen huomenna, koska minulla on aikaa.

Ellipsi ja Rinnasteisuus

Milloin tulet?
(Context)

+

Huomenna.
(Ellipsi: Subject
removed [10, 17])

+

Mul on aikaa sit.
(Rinnasteisuus/
Particles [6, 17])

- **1. Ellipsi:**
Itsestäänselvyyksien
poisjättö.
- **2. Rinnasteisuus:**
Ketjuttaminen (ja,
sit, mut).
- **3. Pro-muodot:**
Toisto rytmin luoja.

Vuorovaikutuksen liima: Partikkelit

Diskurssipartikkelit eivät tuo informaatiota, mutta ne ohjaavat vuorovaikutusta ja rytmiä.[9, 28]

NIINKU

Lievennys, sanan haku tai uuden asian kytkeminen.[9, 28]

TOTA

Suunnittelu-aika, puheenvuoron pitäminen.[28]

NII

Kuuntelun ja ymmärryksen osoitus.[28]

Strategia: Maustamisen periaate. Muutama tarkasti sijoitettu partikkeli luo autenttisuuden; liiallinen käyttö tekee tekstistä raskasta.[2, 3]

Strateginen valinta: Mä vai Minä?

Mä-tyylin puolesta (Realismi)

- **Immersio:** "Minä" särkee illuusion moderneissa konteksteissa.[12, 13]
- **Psykologia:** Viestii rentoudesta ja urbaanista identiteetistä.[3, 7]
- **Nopeus:** Mahdollistaa dynaamisen rytmin.[17]

Mä-tyyliä vastaan (Luettavuus)

- **Kognitiivinen kuorma:** Lukija kompastuu poikkeaviin asuihin.[2, 7]
- **Vanheneminen:** Slangi muuttuu nopeasti – teksti voi vanhentua.[7, 18]
- **Tyyllirikko:** Ristiriita korkeatyyllisen kerronnan kanssa.[7]

Kääntäjän dilemma: Kulttuurinen siirtymä

Alkukielen puhekielisyyksiä (esim. I'm, don't) ei voi kääntää suoraan.[10]

Riski: Käännöksissä on usein taipumus standardointiin ja latistamiseen selkeyden vuoksi.[7, 10]

Hybridistrategia: Kestävä kompromissi

Kieli sijoittuu puhtaan puhekielen ja tiukan kirjakielen väliin.[3, 31]

Pronominit (mä, sä, se) + Verbirakenteet (me mennään) + Kirjakielinen oikeinkirjoitus = Luettava illuusio

Antaa vihjeen puheesta ilman raskasta dekoddaamista.
Kestää aikaa paremmin kuin slangi.[2, 7, 31]

Illusion tasot: Yhteenvetomatriisi

Taso	Esimerkki	Vaikutelma
Kirjakielinen	Minä, hän, olemme	Juhlallinen, etäinen, klassinen
Maltillinen (Hybridi)	Mä, se, me mennään	Neutraali, nykyaikainen, helppolukuinen
Urbaani	Oikeesti, meen, mä	Katu-uskottava, nuorekas
Murre	Mie, mää, alueelliset äänteet	Paikallinen, nostalginen, koominen

Tyylin on palveltava tarinaa, ei kielioppia.[3, 32]

Lähteet 1/2

1. Puheen illuusio suomenkielisessä kaunokirjallisuudessa - Tiedekirja
2. Puhekieli tv-tekstityksessä Esimerkkeinä Kettu ja Elämä on laiffii - Trepo
3. Puheen illuusio suomenkielisessä kaunokirjallisuudessa - Kiiltomato.net
4. Miten suomalaisessa
4. Miten suomalaisessa kaunokirjallisuudessa puhutaan? - Kielikello
5. Kielentutkijat kirjallisen puheen äärellä - Journal.fi
6. Ääniä ilmassa, merkkejä paperilla - Kielikello
7. Puhekielisyyksien kääntäminen kaunokirjallisuudessa - Trepo
8. Suomen kieli ulkomaalaisille/Spoken and Written Language Differences - Wikibooks
9. Eräiden suomen dialogi- ja sävypartikkelien kääntämisestä viroksi - DSpace
10. PUHEEN ILLUUSIO ROMAANISSA THE PICTURE OF DORIAN GRAY... - Trepo
11. KIRJOITETTUA PUHETTA - Puheenomaisuus ja dialogit... - Puheenomaisuus ja dialogit... - Helda
12. Puhekieltä harjoitteluun - Dialogi - Diakonia-ammattikorkeakoulu
13. Puhekieli ja aloittelijat. : r/Finland - Reddit
14. finnish on saturdays - Puhekieli - Google Sites
15. Suomen murteet - Kotus
16. Lukupäiväkirjan käyttö suomi toisena kielenä... - Helda

Lähteet 2/2

17. Puhekielen luonteesta - Kielikello
18. Puhekieli sanomalehtitekstissä – kahden ikäryhmän käsityksiä - Trepo
19. Passiivi: me mennään, nyt lähdetään! - Kielitoimiston ohjepankki
20. Passiivi: aloitetaan tästä - Kielitoimiston ohjepankki
21. Kielellistä passiivisuutta: miksi me mennään? - Kielikello
22. Enemp tjjät kum meillä käyt - Kielikello
23. Mie ja sie - Kotus
24. Suomen murteet - Peda.net
25. Matkimuksista määritelmiin Miten murteista puhutaan - Journal.fi
26. Pronominit: persoonapronominit minä, sinä, hän, me, te, he - Kielitoimiston ohjepankki
27. Ovatko puhuttu ja kirjoitettu kieli erkaantuneet toisistaan? - Kotus
28. Sanojen niin, näin ja noin monifunktioisuus - UTUPub
29. KAUNOKIRJALLINEN IDIOLEKTI JA SEN OSA ... - Trepo
30. Extending your Finnish speech reach - thisisFINLAND
31. Puheen illuusio suomenkielisessä kaunokirjallisuudessa - SKS verkkokauppa
32. FILIn opas kirjallisuuden kääntäjille - Doria.fi